

Jakubova epištola na 40 dní

*Pro biblické hodiny, mládeže nebo skupinky
Výklad připravil David Beňa*

Obsah

0. Úvod k Jakubově epištole.....	2
1. Radost ze zkoušek (Jk 1,2-15).....	3
2. Pravá a falešná zbožnost (Jk 2,16-27).....	4
3. Rovní a rovnější (Jk 2,1-13).....	5
4. Víra a skutky (Jk 2,14-26).....	6
5. Jazyk a křesťanská (ne)dokonalost (Jk 3,1-13)	7
6. Pravá a falešná moudrost (Jk 3,13-4,12)	8
7. Pravé a falešné sebevědomí (Jk 4,11-5,6)	9
8. Napomenutí k trpělivé naději (Jk 5,7-20)	10

Jakubova epištola na 40 dní

0. Úvod k Jakubově epištole

Autor Jk je zřejmě totožný s Jakubem, Ježíšovým rodným bratrem, vedoucím jeruzalémské církve (Mt 13,55; Sk 12,17; 15,13; 1K 15,7; Ga 1,19; 2,5; Ju 1). Jk byla určena buď křesťanům vzešlým ze židovské diaspory, nebo církvi obecně, kterou Jakub přirovnává k lidu Izraele žijícímu v rozptýlení (1,1). Rozptýlení ve světě, diaspora je tak rozhodující životní situací Božího lidu.

Tématem Jk je činná zbožnost. Autor téma rozvíjí v okruzích, jako je smysl zkoušek, křesťanská dokonalost, víra a skutky, pravá moudrost, mluvení a naslouchání, život ve společenství, sociální citlivost, modlitba. Jk vykazuje obsahové i formální podobnosti s vyučováním sz. proroků a Pána Ježíše (srov. Mt 5-7). Epištolu můžeme členit takto:

0. Jakub rozptýlené církvi (1,1)

1. **Radost ze zkoušek (1,2-15):** jak skrze moudrost nalézat pravý smysl životních zkoušek.
2. **Pravá a falešná zbožnost (1,16-27):** jak rozeznat zbožnost od zbožného sebeklamu.
3. **Rovní a rovnější (2,1-13):** jak jednat s bratry bez ohledu na jejich sociální postavení.
4. **Víra a skutky (2,14-26):** jak se liší živá víra od víry mrtvé.
5. **Jazyk a křesťanská (ne)dokonalost (3,1-13):** jakou moc má lidský jazyk.
6. **Pravá a falešná moudrost (3,13-4,12):** jak nacházet moudrost a tak smíř mezi lidmi.
7. **Pravé a falešné sebevědomí (4,11-5,6):** jak Bůh vidí nespravedlivé pozemské poměry.
8. **Napomenutí k trpělivé naději (5,7-20):** jak vytrvat ve všech zkouškách až do příchodu Páně.

Informace pro vedoucí skupinek

- Pracovní list obsahuje stručné shrnutí obsahu, členění oddílů, několik výkladových poznámek pro snadnější uchopení textu a náměty pro rozhovor nad Písmem ve skupince.
- Materiál bude pomoci připraveným. Podmínkou je samostatná příprava a znalost textu. Metodou přípravy je modlitba a pozorné čtení textu, srovnávání biblických překladů, kladení *vlastních* otázek textu, pochopení obsahu nejprve bez ohledu na aplikaci, srovnávání textu s paralelními biblickými místy a aplikace na vlastní život.
- Důležitým krokem při přípravě biblické lekce je formulace hlavní myšlenky textu a jeho rozčlenění do bodů a podbodů. Podél tohoto myšlenkového toku textu lze následně oddíl snadno osvětlovat a aplikovat. Smysl textu (i význam pro nás dnes) je obsažen v něm samotném, v jeho slovech.
- Při sejití skupinky je užitečné kombinovat výklad vedoucího se společnou diskusí, moderovanou otázkami k textu, které jsou nachystány předem; ve vzájemném naslouchání nachází Písmo cestu do našeho života.
- Pomůckou pro vedoucího jsou biblické slovníky, biblický software, odborné komentáře i online vyučování; např.:
  - o Hoppe R.: List Jakubův. Stuttgartský NZ komentář, Karmelitánské nakladatelství 2001.
  - o Mrázek, J.: Bláznovství víry podle Jakuba. Výklad Jakubovy epištoly, Mlýn 2006.
  - o Souček, J. B.: Dělná víra a živá naděje. Výklad epištoly Jakubovy a první epištoly Petrovy, Kalich 1968.
  - o Heczko, D.: Epištola Jakubova, in: <http://www.kam.cz/download/?dfid=259>.

Jakubova epištola na 40 dní

---

1. Radost ze zkoušek (Jk 1,2-15)

Obsahem 1,2-15 je význam zkoušek pro duchovní zrání. Ohlašují se tu předem hlavní motivy Jk: skutky víry (1,19nn; 2,14nn), moudrost (3,1nn), sociální citlivost (2,1-17; 4-5). Oddíl lze rozdělit do čtyř částí, přičemž prostřední dvě (o moudrosti a sociální nerovnosti) jsou vloženy do základní myšlenky o radosti ze zkoušek:

1. **v2-4:** radujte se ze zkoušek, jsou totiž příležitostí k duchovnímu růstu;
2. **v5-8:** kdo opravdu touží po růstu, ať si vyprosí u Boha moudrost;
3. **v9-11:** moudrost se projevuje věřícím pohledem na životní okolnosti;
4. **v12-15:** zkoušky mají nebeský cíl, a pozemský původ.

Výkladové poznámky: Pojmy „zkouška“, „zkoušet“, „pokušení“, „pokoušet“, jsou překladem řeckého podstatného jméno „*peirasmos*“, příp. slovesa „*peirazó*“. Jeden pojem v řeckém NZ tak obsahuje všechny aspekty: test, svádění, soužení. Zkouška se stává pokušením, pokušení se stává zkouškou. Člověk „*rozpolcený*“ (v8) je doslova „*dvojitá duše*“.

Náměty k rozhovoru ve skupince

- Máme se radovat ze zkoušek; není to nepřirozené? Proč se máme radovat?
- V čem Jakub vidí osvědčenost víry?
- Jak souvisí skutky a dokonalost?

- Proč se zde mluví o moudrosti?
- Co se tu o moudrosti říká? Co se moudrostí vůbec myslí?
- Proč pochybující nebude vyslyšen?

- Proč se zde mluví o bohatství a chudobě?
- V čem jsou křesťanovi zkouškou?
- Jak se osvědčuje víra bohatého a jak víra chudého?

- Jaké zaslíbení mají zkoušky?
- Odkud zkoušky přicházejí?
- Co se dozvídáme o Bohu a co o sobě?

Jakubova epištola na 40 dní

2. Pravá a falešná zbožnost (Jk 2,16-27)

Obsahem 2,16-27 je rozdíl mezi pravou a falešnou zbožností. Otázka zní: jak žít *opravdu* zbožně (a jak tedy růst ve zkouškách)? Třikrát Jakub varuje před sebeklamem, a sice 1. před hněvivým řečením, které chce zbožnost vynutit silou, 2. před „televizní kulturou“ nečinného posluchačství, které se spokojí s letným věděním, a 3. před zbožnosti bez praktických účinků na charakter a jednání. Proti tomu Jakub staví 1. tiché a kající naslouchání Božímu slovu, 2. činění slyšeného slova, a 3. zbožnost, která spočívá v posvěcení vlastní řeči a v praktické pomoci potřebným. Oddíl lze rozdělit takto:

1. **v16-21:** mluvení a hněv X naslouchání Božímu slovu
2. **v22-25:** zapomětlivé naslouchání X pozorné činění slova
3. **v26-27:** teoretická zbožnost X pomoc potřebným a posvěcení činů i slov

Výkladové poznámky: 1,16nn navazuje na oddíl o významu zkoušek pro duchovní růst; Jakub upozorňuje na to, že zatímco pokušení vycházejí z člověka, život věčný přichází od Otce, a to skrze Jeho slovo:: Je proto zásadní, jak se ke Slovu stavíme. Rozvíjí se tu hlavní témata víry a skutků, mluvení a sociální odpovědnosti. Výraz „*Otec nebeských světél*“ (v17a) je vyložen větou: „*u kterého není střídání světla a stínu*“ (v17b; 1J 1,5): jde o Boží neproměnnou vnitřní svatost (v13b) a dobrotu vůči nám (v5.17), o jeho otcovskou, tvůrčí moc nad nebeskými i pozemskými, lidskými sférami (v18). „*Dokonalý zákon svobody*“ (v25) je Písmo (zde SZ) ve své osvobozující síle; na lidské straně se předpokládá vytrvalost, pozornost a čin.

Náměty k rozhovoru ve skupince

- Před čím Jakub v tomto oddíle varuje?
- V kterých oblastech je víra ohrožena sebeklamem?
- Proč zde Jakub mluví o „Otcích nebeských světél“?

- Jak spolu souvisí mluvení a hněv?
- Co působí lidské mluvení a co mluvení Boží? Jak?
- Jak správně přijímat Boží slovo?

- V čem spočívá rozdíl správného a chybného naslouchání Božímu slovu?
- Co označuje výraz „dokonalý zákon svobody“?
- Jak spolu souvisí skutky a blahoslavenství?

- Proč tolik záleží na našem mluvení?
- Proč pravá zbožnost spočívá v pomoci potřebným?
- V čem je rozdíl mezi pravou a sebeklamnou zbožností?

Jakubova epištola na 40 dní

---

3. Rovní a rovnější (Jk 2,1-13)

Obsahem 2,1-13 jsou sociální rozdíly ve společenství církve (srov. 1,9-11.27). Víra v Krista se nesnese se snobstvím a s posuzováním lidí, s opomíjením slabých a s podlézáním silným: Bůh sám totiž skrze víru obohatil předně chudé, přičemž bohatí a mocní Jeho pozvání často odmítají. Boží zákon navíc vede k bratrské lásce a k milosrdenství; to pak nejen překonává pozemské sociální rozdíly, ale vítězí i nad věčným soudem.

1. **v1-4:** věřící nesmí posuzovat druhé na základě majetku či postavení, protože...
2. **v5-7:** ani Bůh tak nesoudí, pouze lidé,
3. **v8-13:** a Boží zákon jednohlasně vede k milosrdenství.

Výkladové poznámky: Oddíl navazuje na výklad o pravé zbožnosti, která spočívá především v praktické pomoci sociálně slabým (1,27); nemíří však na revoluci politického řádu, nýbrž na shromáždění církve. Klíčový pojem „*dělat rozdíly*“ (v1) zní v originále „*přijímat osoby*“ (protektce) a patří do kontextu soudnictví. Každý ze tří oddílů proto vrcholí zmínkou o souzení a soudu (v5.6n.12n): mezilidské souzení, příp. milosrdenství má dopady před Bohem.

Náměty k rozhovoru ve skupince

- Proč si „víra v Pána slávy“ a „přijímání osob“ odporují?
- Jaké je sociální složení našeho sboru?
- Jak se v něm projevuje sociální citlivost, příp. necitlivost?

- Jaké argumenty staví Jakub proti snobství a souzení v církvi?
- Co rozhoduje o postavení člověka mezi věřícími a co před Bohem?
- Neprotěžuje Bůh, příp. Jakub chudé na úkor bohatých?

- Proč je přikázání lásky nazýváno „královským zákonem“ a proč „zákonem svobody“?
- Jak konkrétně se projevuje láska?
- Co rozhoduje u Božího soudu a jak tedy máme žít?
- Jak milosrdenství vítězí nad soudem?

Jakubova epištola na 40 dní

4. Víra a skutky (Jk 2,14-26)

Tématem 2,14-26 je vztah víry a skutků (1,3n; 1,19n; 2,12). Víra je buď činná síla viditelně proměňující život, nebo to není víra. Víra bez skutků je mrtvá a k ničemu, jako je k ničemu soucit k chudému bratru bez praktické pomoci. V poslušných, důvěřivých, byť navenek bláznivých skutcích se naopak víra uskutečňuje a dochází k naplnění. Oddíl lze rozdělit takto:

1. **v14-17:** víra bez skutků nepřináší spásu (příklad nečinné charity);
2. **v18-20:** víra bez skutků je k ničemu (příklad démonů);
3. **v21-26:** teprve skutky víry přivádějí víru k naplnění (příklad Abrahama a Rachab).

Výkladové poznámky: Oddíl navazuje na pasáž pojednávající o sociálních rozdílech ve sboru. Milosrdenství, které rozdíly překonává (v13), je tak první ilustrací provázanosti víry a skutků (v15n). Není zřetelné, zda se zde skutky rozumí poslušnost Zákona, zvl. soucit s potřebnými (v8-12.15n), nebo zda spíše skutky situačně motivované vírou, byť by to byly činy nerozumné a pochybné, jako obětování syna a pomoc nepříteli (v21.25). Je soucit jen ilustrací, zatímco Abrahamův a Rachabin čin hlavním tématem; anebo jsou jejich zvláštní skutky jen speciálním příkladem obecné poslušnosti Boží vůle?

Jakub odmítá „ospravedlnění z *pouhé víry*“, čímž se zdá být v konfliktu s Pavlem (Ř 3,28; 4,3; aj.). Pavel ovšem rovněž neučí „*pouhou víru*“, která nenese ovoce (Ř 6 aj.); pojmem „skutky zákona“ navíc označuje příkazy o obřizce, košer jídelníčku a svátcích, sz. ustanovení, která do mesiášova příchodu měla oddělovat lid Izraele od národů. Z této perspektivy si apoštolové neprotiřečí: Pavel nemluví proti skutkům, nýbrž proti vytěsňování pohanů z církve. A Jakub nemluví proti spásné víře, nýbrž proti náboženskému sebeklamu (1,16nn).

Náměty k rozhovoru ve skupince

- Kdy platí o víře, že je mrtvá?
- V čem spočívá život víry?
- Jak se víra projevuje v mém životě ve společenství sboru, rodiny, města atd.?

- Proč je víra démonů k ničemu?
- Byli Abraham a Rachab ospravedlněni z víry, anebo ze skutků?
- O jakých skutcích je tu řeč?

- Čím víra prospívá skutkům?
- A čím skutky prospívají víře?
- D. Bonhoeffer napsal: Jen věřící poslouchá a jen poslušný věří. Najdi příklady z Bible i ze života, kdy víra zrodila skutky a kdy skutky zrodily víru.

Jakubova epištola na 40 dní

---

5. Jazyk a křesťanská (ne)dokonalost (Jk 3,1-13)

Tématem 3,1-13 je destruktivní (i pozitivní) moc lidského slova (1,19.26). Jakub varuje před lehkomyšlností v přístupu k učitelskému úkolu v církvi s odkazem na Boží (i lidský) soud a na destruktivní moc jazyka: ovlivňuje běh života, sám je ale neovladatelný a ničivý. Kdo ovládne svou řeč, ten ovládne i své tělo a bude dokonalý (srov. 1,4). Oddíl lze rozdělit takto:

1. **v1:** varování před riziky učitelského úřadu v církvi;
2. **v2-5a:** neovladatelný jazyk ovládá celé tělo (příklad uzdy a kormidla);
3. **v5b-10:** slova svým působením a rozpolceností ničí celý život (příklad ohně a šelem);
4. **v11-13:** napomenutí k tiché moudrosti a jednoznačnosti (příklad pramene a fíkovníku).

Výkladové poznámky: Oddíl rozvíjí motiv mluvení a jeho nebezpečí (1,19.26) a bez zřetelné souvislosti s předcházejícím oddílem o víře (1,16-2,26) uvozuje širší pojednání o moudrosti (3,1-5,6). Ilustrace z přírody a kultury nápadně připomínají Ježíšova podobenství. Jakubova slova vyznívají pesimisticky (v7-8); nástrojem k ovládnutí jazyka je tu snad jednak učení a Boží slovo (v1: 1,18), jednak moudrá tichost, která v pokání sjednocuje rozpolcený život (v11-13: 1,19-21).

Náměty k rozhovoru ve skupince

- Proč Jakub varuje před úkolem učitele v církvi?
- Kudy vede cesta ke křesťanské dokonalosti? Proč?

- Co vyjadřují obrazy uzdy a kormidla?
- Co vyjadřují obrazy ohně, šelem a hadího jedu?
- Co vyjadřují obrazy pramenu a fíkovníku?
- Jak konkrétně mluvení ovlivňuje náš život a život sboru?

- Jak ovládat svůj jazyk?

Jakubova epištola na 40 dní

---

6. Pravá a falešná moudrost (Jk 3,13-4,12)

Tématem 3,13-4,12 je rozdíl mezi skutečnou a falešnou moudrostí, jejich projevy a příčiny (srov. 1,5-8). Pravá moudrost se projevuje tichostí a pokojností ve vztazích k bližním. Moudrý člověk sklízí spravedlnost (3,18), je Božím přítelem a dochází milosti (4,6). Falešná, ďábelská moudrost se projevuje závistí, svárností, špatným mluvením o bratřích, jejím zdrojem je egocentrismus a jediným protilékem pokání.

1. **3,13-18:** projevy pravé a falešné moudrosti: pokoj, anebo svár;
2. **4,1-5:** kořeny falešné moudrosti: egocentrická zbožnost;
3. **4,6-10:** zápas s falešnou moudrostí: kající pokora před milostivým Soudcem;
4. **4,11-12:** zápas s falešnou moudrostí: pokora před Božím zákonem a před bratrem.

Výkladové poznámky: Oddíl o pravé moudrosti navazuje na rozpravu o jazyku (3,1nn), rozvíjí už dříve naznačenou souvislost jednak moudrosti a modlitby (1,5-8), jednak Božího zákona a bližního (2,8-13). Jakub opět varuje před zbožným sebeklamem (3,14: 1,16nn; 2,14nn). Moudrost coby „životní um“ je tématem sz. mudrosloví (Př, Kaz, Ž, Jób; srov. Ex 31); v Jk se moudrost projevuje smířlivostí a pokorou před lidmi. Moudrost coby životní postoj pochází shůry; falešná moudrost je zdola. Slovník Jk se zde podobá sz. prorokům.

Náměty k rozhovoru ve skupince

- Jak se projevuje skutečná moudrost?
- Jaké znaky svědčí o nedostatku anebo vůbec o absenci moudrosti?

- Co je kořenem falešné „moudrosti“? Kde se v člověku bere?
- Jaké místo má modlitba?

- Jak překonávat sobectví a jak získat pravou moudrost od Boha?
- Co znamená: „vzepřít se ďáblu“ a „podřít se Bohu“?

- Jak Boží zákon vede k pravé moudrosti?
- Jak se u nás ve sboru řeší mezilidské konflikty?

Jakubova epištola na 40 dní

7. Pravé a falešné sebevědomí (Jk 4,11-5,6)

Tématem 4,11-5,6 je pravé a falešné sebevědomí, zbožný a bezbožný pohled na sebe a na bratry, na životní okolnosti a své postavení ve světě. Jakub připomínkou Božích soudů varuje zvláště podnikatele a bohaté: před povýšeností vůči lidem, před sebejistotou v obchodních plánech a před tvrdostí a lakotou (1,9-10; 2,1-13). Zbožnou alternativou je činná podřízenost požadavkům Božího zákona, vědomí závislosti na Boží skryté vůli a perspektiva Božího soudu, který ztrestá každou nespravedlnost.

1. **4,11-12:** varování všem před povýšeností nad bratřími;
2. **4,13-17:** varování před sebejistotou;
3. **5,1-6:** varování před bezprávím a lakotou.

Výkladové poznámky: Oddíl rozvíjí téma bratrských vztahů opět v sociálních souřadnicích a v souvislosti Zákona (srov. 1,9-10; 2,1-13). Každý z pododdílů vrcholí varováním před Božím soudem (4,12.17; 5,6). Sousedství „snižovat bratra“ zní v originále „špatně mluvit proti bratru“. Bližní a Zákon jsou viděny v úzké provázanosti (srov. 2,8nn): snad proto, že Boží zákon mluví právě o vztahu k bližnímu; a že je to Bůh, ne já, kdo stanoví, jak máme, bližní i já, žít (Ř 14). Ve v13-17 Jakub neodsuzuje plánování, nýbrž svémocnost, nezávislost na Bohu; neradí ani ke zjišťování skrytých Božích plánů, nýbrž k pokoře před Boží vládou (v15: tzv. „conditio iacobi“, Jakubova podmínka: „*Bude-li Bůh chtít...*“). Celý oddíl, zvláště třetí část o lakotě, je inspirován kázáním sz. proroků a Pána Ježíše (Lk 12,16nn; L 6,24n; Mt 6,19n aj.).

Náměty k rozhovoru ve skupince

- Na jaký hřích především míří tento oddíl?
- Proč je špatné mluvení o bratru odsuzováním Božího zákona?
- Jak mám podle Zákona nahlížet na bližního?
- Co přesně odsuzuje Jakub u zmíněných obchodníků?
- Máme znát svou budoucnost a Boží plány? K čemu nás Jakub vede?
- Proč se v této souvislosti mluví o zanedbaném činění dobra?
- Co Jakub odsuzuje na zmíněných boháčích?
- Jaké je podle Jakuba správný vztah k majetku?

Jakubova epištola na 40 dní

8. Napomenutí k trpělivé naději (Jk 5,7-20)

Tématem 5,7-20 je trpělivost ve zkouškách všeho druhu (1,2-15): trpělivost s lidmi, se sebou, s životními okolnostmi, s bratřími. Důvodem trpělivosti je blízký návrat Pána Ježíše; projevem trpělivosti je modlitba a jasná řeč; cílem a ovocem trpělivosti je nejen vysvobození od soudu, ale i Boží časná pomoc a věčné požehnání. Oddíl můžeme rozdělit následovně:

1. **v7-8:** v soužení buďte trpěliví, vždyť Pán a Soudce je blízko;
2. **v9-11:** buďte trpěliví s lidmi;
3. **v12:** buďte trpěliví v řeči;
4. **v13-20:** buďte trpěliví v nemoci i hříchu;

Výkladové poznámky: Oddíl se obrací primárně na bratry stížené bezprávím (5,1-6; srov. v4.7). Povzbuzením k trpělivosti se Jk uzavírá a vrací se k tématu 1,1-15. Výzvy k trpělivému očekávání příchodu Páně tváří v tvář mezilidským problémům (v7-11), varování před neopodstatněnými přísahami (v12) a povzbuzení k modlitbám za nemocné, ke zpovědi a napomínání (v13-15.16-18.19-20) spolu souvisí sice jen volně, každý ze tří oddílů ale varuje před Božím soudem (v9.12.20) a slibuje spásu (v11.15.18.20). Jednotícím prvkem je rovněž povzbuzení k trpělivosti, která se právě v těchto oblastech má projevit.

Modlitbě za nemocného (příp. hřešícího) bratra je zaslíbeno, že „*pozdvihne*“, doslova „*spasí*“ nemocného: nejde nutně o tělesné uzdravení, jistě ale o posílení pacienta a odpuštění hříchů (v15n); Jakub má na mysli jakousi „domácí pobožnost“. Hřích a nemoc jsou viděny pospolu, nejde však nutně o nějakou příčinnou souvislost. Mazání olejem patřilo k antické lékařské praxi (diakonická péče o pacienta), připomíná ovšem i sz. mazání olejem zasvěcení (rituální oddělení osob či předmětů ke službám Hospodinu).

Náměty k rozhovoru ve skupince

- Jak je definována trpělivost? Na co máme trpělivě čekat?
- Co je důvodem trpělivosti?
- Co je vzorem trpělivosti?

- Jak souvisí naše mluvení s trpělivostí?

- Jak obvykle reagujeme na těžkosti a jak na šťastné životní okolnosti?
- Jak reagovat na nemoc? A jak na hřích?

- Jak popisuje Jakub modlitbu za nemocné?
- Jaké zaslíbení je modlitebníkům dáno? Jaké zaslíbení je dáno zpovědníkovi?
- Jaké jsou naše zkušenosti s modlitbami za nemocné a s osobní zpovědí?